

To nye Pollack-film

Tre døgn for »Condor«

Vi har tidligere i Kosmorama (nr. 111) beskæftiget os med Sydney Pollack og hans film (til og med »Jeremiah Johnson«). Siden har Pollack lavet tre film (»The Way We Were«, »The Yakuza« og »Three Days of the Condor«), der ikke følger noget nyt til billedet af ham. Han har placeret sig solidt i Hollywoods »mainstream« og laver dygtige underholdningsfilm, hvis genialitet sjældent vælter nogen bagover. Hvad der gør Pollack så interessant, er først og fremmest den kendsgerning, at han systematisk arbejder sig igennem Hollywoods standard-genrer, en efter en, og at hans ubestridelige talent hele tiden kan bringe positive overraskelser og hæve filmene op til det niveau, hvor de med rimelighed kan kaldes for kunst. (Efter min ringe mening vil »Jamen, man skyder da heste?« blive stående som en af klassikerne i tressernes amerikanske film).

»Tre døgn for 'Condor'« er en glat suspense-film, der fortæller en meget Hitchcock'sk historie. Joe Turner – kodenavn: Condor – arbejder for CIA. Han er ikke agent i marken, men sidder lunt på et harmløst kontor og læser bøger og tidsskrifter for efterretningstjenesten. Da han en dag kommer tilbage fra indkøb, finder han resten af kontorets personale dræbt. Han sætter sig straks i forbindelse med sit hovedkontor, men – som vi allerede begynder at gætte på dette tidspunkt – det er faktisk CIA-folk, der står bag massakren. Joe er derfor jaget af både de gode og de onde, og han må forlade sig på sine egne ressourcer, indtil han kan afsløre mysteriets rette sammenhæng for sine »gode« overordnede. Joe vælger dog at gå et skridt videre for at sikre sit liv. Han giver også sin historie til »New York Times«.

»Tre døgn for 'Condor'« udsætter sig selv for at blive sammenlignet med flere af Hitchcocks film (først og fremmest »De 39 trin« og »Menneskejagt«), og sammenligningen er frugtbar, hvis man vil vurdere skiftende tiders smag og holdning indenfor en og samme genre. Hvor Hitchcocks film i deres grundhold-

ning er komedier, er »Condor« dødsens alvorlig. Hvor Hitchcocks helte klarer sig frelst igennem trængslerne på et overskud af vandede vittigheder og forrykte indfald, slipper Joe Turner kun levende fra sit eventyr, fordi han helt akademisk kan vurdere og analysere sin situation, og fordi han kan øse af sin enorme boglige viden om spionbranchen. Hvor Hitchcocks skurke kæmper for en uklart beskrevet idealistisk sag, har Condors fjender deres sag placeret i dagens avisoverskrifter: magten over råstofferne, invasion i Mellemøsten, olie til USAs lamper.

Man skal ikke klandre »Condor«, at den er mere virkelighedsnær end Hitchcocks løsslupne eventyrfilm. Det er ikke blot et spørgsmål om holdning, men også om stil. Pollack er en realistisk instruktør. Hans historier og hans billeder rummer ingen dobbelttydigheder. Spørgsmålet er så, om en realistisk film som »Condor« bliver mere elementært spændende end en velsmurt komedie som »Menneskejagt«. I begge film kan man roligt på forhånd gå ud fra, at vor helt overlever anslagene mod hans liv. Og dermed er jo også det første lag af realisme skrællet af »Condor«. Problemet bliver, om Pollack kan gøre sin hovedpersoners odysseé plausibel indenfor filmens realistiske rammer. Og det kan han kun delvis, forekommer det mig.

Jeg skal ikke nægte, at »Tre døgn for 'Condor'« rummer megen elementær spænding. Men den har ondt ved at finde balancen mellem røverhistorie og realistisk funderet suspense. Jeg lod mig især irritere af filmens midterafsnit, hvor Joe Turner bringer sig i sikkerhed hos en vildtfremmed dame, som han samler op på gaden og nærmest kidnapper. I en film, der så køligt som »Condor« hævder sin egen realisme (sådan arbejder CIA sgu!), virker netop klichéen med den frelsende, amourøse engel urimeligt klichéagtig og påklistret, som om filmen nødvendigvis skal rumme en række af Hollywoods standardelementer. Den ellers så sobre Pollack falder desværre ofte for fristelsen til at tvære kærlighedshistorierne ud i synet på sine film, og han opnår blot at tabe den vigtigste eller mest spændende del af historien af syne.

I tilfældet »Condor« er det så meget mere ærgerligt, som Pollack netop styrer godt fri af kiss-kiss-bang-bang-filmklichéerne resten af vejen. Hans CIA-folk og hans lejemorder er tegnet forbløffende meget anderledes, end man har set tidligere, og hans helt er heldigvis ikke så smart, at man bliver distanceret flere kilometer, da han tager fat på at opklare filmens mysterium.

Pollack hævder atter sit ry som god person-instruktør. Robert Redford, der i sine senere film har haft en vis hang til ultra-brite-monotoni, fungerer perfekt i hovedrollen som den jagede Condor. Faye Dunaway får mere ud af sin pinagtige kliché, end filmen havde fortjent, og Cliff Robertson underspiller så effektivt, at jeg først blev klar over, hvem han var, da jeg læste filmens credits. Max Von Sydow og John Houseman er foruroligende i et par mindre roller.

lb Lindberg

Yakuza

Ifølge en Newsweek-artikel skulle der være 180.000 yakuza'er i Japan. Det lyder ikke rart, for yakuza er japansk for gangster eller mafia! Fænomenet dyrkes vellystigt af den japanske filmindustri, hvor yakuzaerne har erobret samuraiernes plads som nationalhelte på samme måde som gangsterne har distanceret cowboyen i amerikansk film. Depraveret folklore for depraverede samfund.

Og nu er der oven i købet slået to fluer med et smæk. Sidney Pollack krydser yakuza med privat-eye i sin seneste film – »The Yakuza«. Det er Robert Mitchum, der er detektiven. Dorsk og lakonisk ankommer han til Kyoto for under bistand af en tidligere yakuza at befri en (blakket) vens kidnappede datter. Mere ophidsende end som så er historien ikke, men filmen har også ambitioner ud over skrønen. Den vil fortælle noget om mænd, der søger deres livs tyngdepunkt i det rituelle. Der nås imidlertid aldrig ned under ritualernes aller mest udvendige attributter. Instruktørens forhold til subjettet strækker ikke længere end til foranstaltning af maniere-rede optrin à la Nippon, og manuskriptet ved den Orient-entusiastiske Paul Schra-

Til venstre Robert Redford som 'Condor' i Pollacks agentfilm »Tre døgn for 'Condor'«. Nederst Takakura Ken og Robert Mitchum i »Yakuza«.

der, der har fået professionel hjælp af Robert Towne, har ikke et sekund fat i den ritualiserede livsførelses psykologiske, religiøse eller politiske aspekter.

Godt nok præsenteres den revolvertrætte privatdetektiv fra Los Angeles og hans japanske makker, den tidligere yakuza, som anakronismer, mænd hvis tid er forbi, men det synes ikke som om filmens fædre er klar over, at deres værk samtidig viser, at det fortværende er anakronismerne, der behersker verden. For det er sådan set det eneste, man kan blive en smule optaget af undervejs: filmen som et ufrivilligt symbol. Et billede på den verden i hvilken den er blevet til og for hvilken den er tænkt.

I bestræbelserne på at befri den uskyldige pige af kæltringeres klør går de to anakronismer gevaldigt til værks. Det lykkes dem at få massakreret det meste af, hvad de kommer i nærheden af, her iblandt også filmens unge, der alle går til grunde. De gamle mænds sejr – fremtidens nederlag!

Efter de sadistiske orgier og diverse masochistiske ceremonier tager yakuzaen og detektiven så afsked i lufthavnen. Et højtideligt øjeblik, for de har lært at respektere hinanden, mænd af ære. Det er meningen, vi skal beundre dem. Men se dig tilbage og du ser deres blodige værk. Så starter flyet og med det forsvinder Mitchum ind i en stor, sort sky, der er tænkt som svanger af skæbne, men som bliver helt anderledes skæbnesvanger, hvis den opleves som slet og ret forurening. Det er jo hjem til Los Angeles, smogtown, at Mitchum flyver.

Den ufrivillige symbolik er eklatant. En film, der handler om et japansk-amerikansk skæbnefællesskab, der går tilbage til krigen, ender naturligvis på vækstsamfundets mødding. Sådan er det jo også gået i virkeligheden. Det er superindividualismens yderste konsekvens. Og de gangsterplagede, industriforgiftede overflodssamfund USA/Japan har det som andre undergangslande før dem. De dyrker deres eget forfald, fordi den parring snart er den eneste, deres overophedede, gejle og betændte krop kan mærke.

Niels Jensen